

philosophy of education. The author analyzes noohumanistic ideas reflected at the philosophical, natural-scientific, psychological and pedagogical studies and identified their potential in the context of the development of the conceptual and categorical apparatus of noohumanism. The author also demonstrated a meaningful link between the key ideas and anthropo-cosmic and noosferic-anthropological approaches at the article.

Keywords: noogumanism, noohumanistic worldview, noosphere, humanism, philosophy of education.

Шиндаулова Р. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, Казахська національна консерваторія ім. Курмангази (Республіка Казахстан, Алматы), sharabana1@mail.ru

Ноогуманістичний підхід в філософії освіти: теоретико-методологічне обґрунтування

З авторських позицій здійснюється теоретико-методологічне обґрунтування ноогуманістичного підходу як складової частини сучасної філософії освіти. Автором проаналізовані ноогуманістичні ідеї, відображені у філософських, природничо-наукових, психолого-педагогічних дослідженнях, виявлено їхній потенціал в контексті розробки категоріально-понятійного апарату ноогуманізму. Також в статті автором продемонстрований змістовний зв'язок між ключовими ідеями антропокосмічного та ноосферно-антропологічного підходів.

Ключові слова: ноогуманізм, ноогуманістичний світогляд, ноосфера, гуманізм, філософія освіти.

* * *

УДК 17.022.1

Бурак О. С., кандидат соціальних наук, доцент кафедри філософії, Київський університет ім. Бориса Грінченка (Україна, Київ), o.burak@kubg.edu.ua

МЕТАФІЗИЧНИЙ ВИМІР ОСВІТИ ЯК ВЕКТОР ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Сфера освіти в усьому світі є одним з першочергових проблемних питань сьогодення. Її якість все частіше стає предметом дискусії. Соціальна реальність, в якій живе нове покоління, занадто раціоналізована і це відбивається на якості формуванні особистості, в результаті чого перед нами постає егоїстична і відособлена одиниця соціуму. Науковим завданням нашої статті являється аналіз проблеми фрагментарності та надмірного позитивістко-матеріального підходу сучасної освіти і пошук альтернатив вдосконалення процесу формування цілісної особистості в процесі її освіти і виховання. Практичне завдання вбачається у виробленні рекомендацій щодо гуманізації та гуманітаризації освітнього процесу з метою задоволення всіх потреб особистості, як матеріально-інтелектуальних, так і морально-духовних. За допомогою герменевтичного, еkleктичного, методу, методу ідеалізації, аналізу та синтезу ми дійшли висновку, що сучасна традиційна концепція освіти потребує переосмислення та реформування. І якщо співставити класичне розуміння освіти, нові вимоги до неї, які позиціонує сучасна філософія освіти як наука і принципи інноваційного холистичного підходу до процесу навчання і виховання, можна стверджувати, що новітня холистична парадигма відповідає критеріям, які стоять перед системою освіти сьогодні. А саме: формування у нового покоління планетарно-космічного світогляду; образу особистості, здатної організувати якісну взаємодію у масштабах Землі та Всесвіту, образу «людини майбутнього». Тому холистичний підхід в освіті заслуговує на увагу та більш детальне наукове вивчення і практичне впровадження.

Ключові слова: філософія освіти, холистична освіта, метафізика, духовність, цінність, особистість, планетарно-космічний світогляд, гуманізація.

Технологічний прогрес та умови ринкової економіки поставили перед сектором освіти завдання якісно іншого характеру, ніж те, яке вона виконувала в попередні епохи. Сьогодні глобалізовані умови швидкого технологічного життя вимагають від сфери освіти оперативного продукування кадрів, функціональних елементів ринкових відносин. Однак, такого роду односторонній напрямок розвитку особистості породжує занедбання духовно-моральної частини її людської натури. Результатом такого дисбалансу стають різнобічні особистісні та суспільні кризи. Соціальна реальність в якій вони живуть занадто раціоналізована і це відбивається на результатах формування особистості, яка постає в якості егоїстичної та відособленої одиниці соціуму. Адже людина не може гармонійно організувати свою життєдіяльність, концентруючись лише на матеріальній та

інтелектуальній частині свого буття, нехтуючи духовними потребами та метафізичним виміром існування. Тому, аналізуючи суспільні катаклізми, дослідники піднімають питання переосмислення завдань освіти та реформування її в більш людиноцентричну та гуманістичну систему, яка б формувала цілісного індивіда, а не просто частину економічного механізму. Загальною метою такої освіти повинен стати всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до усвідомленого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення його освітнього рівня.

Науковим завданням нашої статті являється аналіз проблеми фрагментарності та надмірного позитивістко-матеріального підходу сучасної освіти і пошук альтернатив вдосконалення процесу формування цілісної особистості в процесі її освіти і виховання. Практичне завдання вбачається у виробленні рекомендацій, щодо гуманізації та гуманітаризації освітнього процесу з метою задоволення всіх потреб особистості, як матеріально-інтелектуальної, так і морально-духовної.

За допомогою герменевтичного методу спробуємо проникнути в зміст феномена освіти на основі його ролі для суспільства і конкретної особистості. За допомогою еkleктичного методу буде зроблена спроба продемонструвати, що фізичне і метафізичне в освіті і в підході до формування цілісної особистості є взаємодоповнюючими явищами. Метод ідеалізації буде використаний для моделювання образу ідеальної цілісної системи освіти. За допомогою методу аналізу і синтезу будуть проаналізовані завдання та функції освіти, а також сформульована її загальна ціль.

Дана проблема буде розглядатися з точки зору філософії освіти. Адже предметом даного поля досліджень є урівноваження протиріч у сфері освіти і виховання. Стратегічна мета філософії освіти полягає саме у становленні творчо-гуманітарної особистості як цілісного суб'єкта культури через покладення в основу педагогічного процесу нової світоглядної парадигми нового типу особистості [9]. Відповідно до цього необхідно змінити саму методику виховання і навчання. Згідно з поставленою метою філософія освіти формує наступні завдання [9]:

- формування у нового покоління планетарно-космічного світогляду;

- підготовка відповідальних, творчих, активних молодих людей, котрі, з одного боку, поважають багатоманітність культур, а з іншого – прагнуть згуртувати націю, цивілізацію задля досягнення вищих цілей;

- формування у системі поглядів підростаючого покоління образу особистості, здатної організувати якісну взаємодію у масштабах Землі та Всесвіту, образ «людини майбутнього».

Згідно з дослідженнями Н. Пішуліна, Ю Огородникова до найвищих фундаментальних категорій, що можуть описати інноваційну модель сучасної освіти, зорієнтованої на формування планетарно-космічного типу особистості відносяться [9]:

- **універсальність:** універсальність освіченої особистості, її здатність результативно діяти в широкому діапазоні сфер життя;

– **цілісність**: зміст освіти, який утримує цілісність буття в переліку навчальних предметів, методи його подання, що спираються на всі здібності людини (її інтелект, відчуття, інтерес до пізнання, духовні потреби); а також, духовна єдність світу і учня, коли їх неможливо розділити на об'єкт і предмет;

– **фундаментальність**: концептуальне вивчення законів світу, вироблення фундаментальних сенсів буття; спрямованість освіти на універсальні та узагальнені знання;

– **компетентність та професіоналізм**: протилежні вузькі спеціалізації і включають таку обов'язкову якість як етична позиція по відношенню до предмета свого вивчення та дослідження в контексті гармонії практичності і людяності;

– **гуманізація та гуманітаризація**: процеси приведення освіти, її змісту і форми у відповідність до природи людини, її душі та духу.

Освіта, по суті, є створенням моделей, схем, за допомогою яких людина *стратифікує простір* навколо себе. В світлі переосмислення ролі освіти можна таким чином коротко описати нові очікування:

1) *розвиваюча функція* освіти має полягати у тому, що в ході освітнього процесу людина не тільки розвиває логічне мислення і формує свої професійні уміння та навички, а й вчиться аналізувати себе як частину універсуму, гармонувати свої почуття та емоції, задовольняти духовні потреби і бути емоційно та психічно здоровою, здатною до самоаналізу та досягнення всієї своєї багатогранної натури особистістю;

2) *функція соціалізації* має відповідати умовам глобалізації не тільки у засвоєнні і відтворенні соціального досвіду, а й у підвищенні суб'єктності представника кожної культури, адже він не тільки засвоює культурні досягнення інших народів, а й є носієм і активним розповсюджувачем культурних надбань свого народу, він презентує своєрідність ментальності та ідентичності своєї специфічної спільноти;

3) *функція соціальної мобільності*, що традиційно полягає у наданні можливостей відбору і схильності людини до тих або інших форм професійних і соціальних занять, нині наповнюється новим змістом. Сучасна людина повинна завдяки освіті отримати методологію «вростання» в іншу культуру настільки, щоб мати можливість на основі знання іноземних мов, врахування особливостей менталітету інших народів максимально реалізуватись як у професійному, так і у загальнокультурному плані; поважати спосіб життя та світогляд «іншого», будувати здорові відносини на основі емпатії та толерантності;

4) освіта завжди виступає в ролі генератора і зберігача культурних надбань суспільства. Тому її *культуротворча функція* – збереження, передача, відтворення і розвиток культури засобами освіти – в інформаційному суспільстві есплікується, адже на передній план у новій моделі освіти виходять завдання розвивати такого суб'єкта соціокультурного простору у масштабах Всесвіту, який здатний взяти на себе відповідальність за збереження всієї культурної скарбниці людства і правильність у визначенні нових векторів у крос-культурних відносинах народів у глобальному, постмодерному суспільстві;

5) зрозуміло, що у новій моделі ставляться нові акценти у розумінні *гуманітарної* функції освіти –

збереження і відновлення екології людини, її тілесного і душевного здоров'я, власної свободи, індивідуальності, духовності, моральності.

У зв'язку з цими новим вимогами до сучасної освіти нагальною стає потреба у своєрідному парадигмальному зсуві, і навіть, – у формуванні нової парадигми освіти, яка б орієнтувала педагогічну спільноту і самих споживачів освітніх послуг на розвиток духовно-моральних та комунікативних компетенцій. Виходячи з наведених завдань, які стоять сьогодні перед скором освіти, можна прийти до висновку, що більш детально потрібно розгорнути саме *гуманістичний (феноменологічний)* аспект освіти, що, на нашу думку, буде сприяти розвитку цілісної, холистичної освіти. У центр такого освітнього процесу повинна ставитися особистість, що навчається, та її розвиток як суб'єкта життєдіяльності. Вважається, що освіта повинна найбільшою мірою відповідати дійсній природі людини, надавати психолого-педагогічну підтримку в особистісному зростанні. Причому необхідно створювати умови для самопізнання і саморозвитку, а не формувати особистість із заздалегідь заданими властивостями. Гуманістичний напрям припускає свободу і творчість як педагога, так і учня, а також право індивіда на автономію розвитку і власну траєкторію освіти.

Велике методологічне значення в плані нашого розгляду має *концепція холистичної* (комплексної, цілісної) освіти, яка заснована на визнанні того, що індивід самоідентифікується, пізнає ціль та сенс життя через ланцюг зв'язків з суспільством, оточуючим світом на основі гуманітарних цінностей, таких, як співчуття та мир. Саме цю концепцію освіти ми вважаємо найбільш продуктивною, адже вона на сьогоднішній день має суттєвий потенціал для налаштування крос-культурних комунікацій в умовах постмодерної ситуації в світі.

Ціннісний вимір освіти досліджувався зокрема Річардом Пітерсом. Гуманістична педагогіка була предметом досліджень А. Маслоу. Представниками холистичної педагогіки вважають Р. Міллера, Р. Кеслера, П. Палмера, Дж. Міллера, А. Йошідзу, І. Крішнамурті. На холистичну педагогіку також впливали пошуки таких філософів як А. Вайтхеда, Ш. Ауробіндо, К. Юнг, А. Лемков. З вітчизняних дослідників на дану тему написаних праці О. Заболотної.

Холистична освіта є продуктом культурного та інтелектуального руху, що з'явився на Заході та в США в 1960–1970-х роках [2, с. 8]. Ця концепція певною мірою перекликається з ідеями Е. Фромма та Л. Кольберга, однак має струнку теоретичне обґрунтування і являє собою більш цілісну самостійну парадигму. Один з піонерів холистичної освіти Рон Міллер характеризує холистичну освіту як «освітню філософію, котра стверджує, що особистість кожної людини, її світогляд та ціль життя визначається процесом відносин між нею та суспільством, Всесвітом і духовними цінностями» [5, с. 33–40]. Холистична освіта бере собі за мету живлення всіх аспектів особистості та допомогу індивіду більш свідомо жити серед соціального та природного оточення [5, с. 9]. Концепція холистичної освіти на передній план виводить завдання розвитку таких якостей особистості, як креативність, уява, співчуття, самопізнання і т.п. Цей підхід, який, на жаль, не є надто розповсюдженою концепцією в індустріальному суспільстві, базується на ідеї, що людина є не тільки

раціональною (матеріальною) істотою, а й має *духовний та емоційний виміри*, що відіграють не меншу роль в її становленні, ніж раціональний [10, с. 82].

Духовність та орієнтація на метафізичну сторону пізнання та розвитку особистості має певну традицію і у вітчизняній філософії і педагогіці. Професори Києво-Могилянської академії також розвивали ідею про здобуття істинного знання шляхом одномоментного осяяння за допомогою природного розуму, тобто Божих ідей. Така ідея простежувалась у філософських курсах І. Гізеля, Г. Щербацького. На думку учених природне світло розуму осяє інтелект під час дискурсу [7].

На думку Г. Сковороди, Бог створив світ, який людині треба пізнати, а відповідно й пізнати самого Бога. Тобто Григорій Савич вірив в те, що пізнання людиною світу не може приводити в нікуди, а обов'язково приводить до його Творця [8]. А ще точніше, жодне інтелектуальне пізнання не може бути відокремленим від його метафізичного виміру. Інакше воно буде неповноцінним. Філософ цими словами підтверджує те, що немає сенсу розділяти науку з вірою, адже вони не є протилежними, а взаємодоповнюючими речами. На думку А. Калюжного: «Тому Григорій Савич виділяє когнітивне, або розумове пізнання, яке дає змогу пов'язувати речі між собою. А з іншого боку – пропонує кордоцентричне, інтуїтивне пізнання, як називає пізнання себе, що дає змогу проникнути до глибини основного духовного предмета, до таємниці об'єктивної мислячої істоти» [8].

Згідно філософії Г. Сковороди розуміння самого себе можливе завдяки моральному вдосконаленню та духовному поступові людської особистості [8]. Тобто, шлях пізнання, на думку Сковороди, є процесом реального наближення людини до Бога в наслідок заглибленості в себе. Мета ж освіти для мислителя та видатного педагога полягає в формуванні людини к вищою мірою духовної істоти.

Сучасні представники теорії холізму в освіті теж критикують лише позитивістське розуміння процесу, а саме той факт, що світобачення, котре ізолює метафізику з життя в епістемологічному розумінні і стверджує, що людство перейшло на таку стадію позитивістського розвитку, де немає місця метафізиці, ізолювало й духовно-моральний аспект в системі освіти та науки, як наслідок. А це в свою чергу, послугувало підґрунтям ворожого настрою молодого покоління по відношенню до метафізичного та релігійного знання, до духовності взагалі. Мислителі-холісти вважають, що ніщо не може існувати повноцінно в автономному аспекті, бо все, у свою чергу, є окремою частиною єдиного цілого [3, с. 12]. О. Хакслі, наприклад, стверджує, що істина є абсолютність, котра криється за зовнішнім, фізичним виглядом речей, що все створене не може бути обмежене фізичним існуванням та має більш широкий сенс та кінцеву ціль [1, с. 93]. Такі теоретики холістичної течії, як Дж. Міллер, Р. Кесслер, вважають духовність основою холістичного вчення. Вони стверджували, що освіта повинна розвивати не тільки соціальну та психологічну сторони людського життя, а й духовну, адже освіта не повинна забувати про дійсну сутність людини [4, с. 27]. З холістичної точки зору, замість розділення феноменів та їх протистояння, повинна домінувати їх *взаємодоповнюваність*, і світ повинен отримати динамічну рівновагу сил [4, с. 23].

Іншим важливим джерелом натхнення в холістичній теорії освіти є поняття релятивізму та ідея еволюції в науковій теорії квантової механіки, що встановлює спосіб описання і закони руху мікрочастинок у заданих зовнішніх полях. Представники цієї течії заперечують твердження Ньютона щодо механічного причинно-наслідкового зв'язку у Всесвіті [6, с. 43]. Вони сприймають світ як структуру, котра не може бути спрощена всього лише до механічної причинно-наслідкової залежності, до незрозумілих заплутаних форм та спонтанних зв'язків. Наприклад, класичному розумінню людського розуму сьогодні кидає виклик нова «теорія багатоваріантності розуму», яка спирається на визнання здатності людського розуму пізнати світ та дійти до істини великою кількістю різних шляхів пізнання [6, с. 54]. Холістичне розуміння освіти також заперечує картезіанське, позитивістське та спрощене, бачення світу, що передбачає дилему між світом та особистістю. Холістична освіта захищає цілісну освіту індивіда, яка не вміщується в механічних поняттях ізолюваності та фрагментарності типу «тіло-розум», «розум-почуття», «раціоналізм-інтуїтивізм», «наука-мистецтво», «індивід-суспільство», «людство-Всесвіт», що є панівними в сьогоднішній системі цивілізації [5, с. 106].

Можна сказати, що ідея холістичної освіти складає альтернативу та критику матеріалістичному світобаченню та підлаштованому під нього розумінню освіти. Світ постмодернізму викривив той курс освіти, на який вона була налаштована впродовж століть. Адже ще не так давно Г. С. Сковорода визначав мету освіти в якості формування вищою мірою духовної істоти. Лише духовно повноцінна особистість може використовувати позитивні науки на благо людству, а не навпаки: заради власного збагачення, влади, задоволення свого еґо. Саме тому прибічники сучасної течії холістичної освіти намагаються повернути освіті її істинну ціль – розвиток насамперед духовного та емоціонального виміру особистості. Адже пізнання світу не може відбутися повноцінно без самопізнання. Кожна людина являється невід'ємною частиною Всесвіту і пізнання себе – поступ до становлення глибокою мислячої істоти. Як стверджує Г. Сковорода, пізнаючи себе, людина пізнає Творця. Звідси робимо висновок, що процеси самопізнання, пізнання світу та пізнання Творця є взаємозалежними та такими, що витікають один з одного. А також те, що фізичний і метафізичний процеси пізнання є нероздільними. Якщо співставити класичне розуміння освіти, нові вимоги до неї, які позиціонує філософія освіти як наука і принципи холістичної течії в освіті, то можна стверджувати, що новітня парадигма холістичної освіти відповідає критеріям класичного розуміння освіти і завданням, які стоять перед нею сьогодні. А саме: формування у нового покоління планетарно-космічного світогляду; образу особистості, здатної організувати якісну взаємодію у масштабах Землі та Всесвіту, образу «людини майбутнього». Тому холістичний підхід в освіті заслуговує на увагу і більш детальне наукове вивчення і практичне впровадження. В майбутніх дослідженнях необхідно виробити конкретні методики для впровадження принципів холістичної освіти в практичний навчальний процес.

Список використаних джерел

1. Charles J. R. The World of Aldous Huxley / J. R. Charles. – Harper, 1947. – 544 p.
2. Forbes S. H. Values in Holistic Education / S. H. Forbes // Education, Spirituality and the Whole Child: The Third Annual Conference, London, Roehampton Institute, June 28, 1996. – L., 1996. – P.8–19.
3. Jackson R. Holistic Special Education: Camphill Principles and Practice / R. Jackson. – Edinburgh: Floris Books, 2006. – 379 p.
4. Merton R. Social Theory and Social Structure / R. Merton. – London: The Free Press of Glencoe, 1957. – 423 p.
5. Miller R. Вьетны Eritimin Felsefi Kaynakları / R. Miller // Deperler Eritimi Dergisi, 2005. – No.10. – S.33–40.
6. Schreiner P. Holistic Education Resource Book / P. Schreiner. – Münster: Waxmann, 2004. – 154 p.
7. http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/6_5.pdf
8. http://pidruchniki.com/12281128/filosofiya/filosofiya_osviti_grigoriya_skovorodi
9. http://pidruchniki.com/13761025/filosofiya/ponyattya_filosofiya_osviti_predmet_zavdannya
10. Informal Education [Ел. доступ]: <http://www.infed.org/biblio/holisticeducation.htm>.

Burak O. S., candidate of social sciences, associate professor, Department of Philosophy, Borys Grinchenko Kyiv University (Ukraine, Kyiv), o.burak@kubg.edu.ua

The metaphysical dimension of education as a factor in the formation of personality

The article deals with the issue of education as an important sphere of the personal development. But the matter is that nowadays the quality of education is discussed widely. The theoretical aim of the article is devoted to the analysis of the fragmentariness and excessively materialistic approach to the educational process. By means of hermeneutic, eclectic methods and also the method of idealization, analysis and synthesis the author comes to the conclusion that the traditional model of education should be rethought and reformed. And in the case the classic paradigm of education, the tasks the modern philosophy of education directs to the educational system and the modern holistic concept of education are compared we can conclude that the theorists of holistic education correspond the main needs in education. Particularly, they propose the concentration on the moral values, ethic and spiritual demands of the personality during the process of education. Special attention is drawn to the statement that the physical and metaphysical part of the human nature and the process of cognition can be seen in a dichotomy but as two complementary things which cannot exist fully separately and produce qualitative product of cognition. To sum up it is necessary to stress that the holistic concept of education meets the modern claims concerning the personality formation and can complement the weaknesses of the traditional educational system.

Keywords: philosophy of education, holistic education, metaphysics, spirituality, moral values, personality, planetary vision, humanization.

Бурак О. С., кандидат социальных наук, доцент кафедры философии, Киевский университет им. Бориса Гринченко (Украина, Киев), o.burak@kubg.edu.ua

Метафизическое измерение образования как фактор формирования личности

Сфера образования является одним из вопросов первостепенной важности в мире. Её качество поддаётся сомнению все чаще. Научным заданием статьи является анализ проблемы фрагментарности и чрезмерного позитивистско-материального похода в современной системе образования и поиск альтернатив для усовершенствования процесса формирования целостной личности на протяжении её образования и воспитания. С помощью герменевтического, эклектического методов, а также метода идеализации, анализа и синтеза мы сделали вывод, что современная традиционная концепция образования требует переосмысления и реформирования. А если сопоставить классическое понятие образования, новые требования философии образования как науки и принципы инновационного холистического похода к процессу обучения и воспитания, можно утверждать, что инновационная холистическая парадигма соответствует критериям, которые стоят перед системой образования сегодня. А именно: формирование у нового поколения планетарно-космического мировоззрения; образа личности, которая способна организовывать качественное взаимодействие в масштабах Земли и Вселенной, образа «человека будущего».

Ключевые слова: философия образования, холистическое образование, метафизика, духовность, ценности, личность, моральные качества, гуманизация.

* * *

УДК 140.8+37.014.5

Похресник А. К., кандидат філософських наук, доцент, директор Київського технікуму електронних приладів (Україна, Київ), ktep2006@ukr.net

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ПРО НАУКОВО–ОСВІТНІ КОМПЛЕКСИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Досліджено історію цілісних науково–освітніх комплексів як засобів втілення в життя гасла «Знання – це сила». Вказано на позитивні і негативні риси такого комплексу в Радянському Союзі. Розглянуто науково–дослідну діяльність у 25 державах і виявлені лідери з ефективності – Швейцарія, Сінгапур, Ізраїль, США і Великобританія. Вказано, що вища освіта у найближчі роки зазнає радикальних змін через появу нових джерел енергії і 3D–принтерів.

Ключові слова: вища освіта, науки, науково–освітній комплекс, якісні наукові дослідження, сонячна енергетика, 3D–принтери.

Відомо, що внесок українців у наукову, освітню і оборонно–промислову потужність СРСР був дуже значим. Та глибина й мілітарна скерованість цієї залученості до цілісного імперського науково–освітнього комплексу стала значною перешкодою для подолання криз і розвитку незалежної України. Автору довелося взяти певну участь у плануванні та здійсненні освітніх реформ, а в цій статті буде продовжена ця діяльність в прогностичному аспекті. Скеровуючи її на філософський аналіз стану і перспектив майбутніх змін всієї науково–освітньої сфери України у найближчі 20–30 років, ми намагалися уникнути повторення на сторінках «Гілея» тематики праць наших можливих попередників і запропонувати читачам актуальну й нову інформацію.

Пошуки в архіві видань «Гілея» засвідчили, то тема «футурологія» не входила у групу найпоширеніших, а серед приблизно тисячі публікацій усього три мали у назві цей термін, але перша пропонувала удосконалення медичних ВНЗ на основі екології людини [2], а дві інші – соціально–економічне прогнозування без врахування освіти і науки [1; 5].

Отже, обрана нами ціль аналізу стану і можливих напрямів розвитку світу та України через призму наук, технологій та освіти, сподіваємося, буде актуальною і цікавою для читачів.

Спершу уточнимо термінологію. У нас у радянські часи і навіть зараз слово «науки» має дуже інтегральний зміст і охоплює всі сектори інтелектуальної і практичної діяльності, що мають на меті отримання, упорядкування і використання нових знань довільної природи. А от у розвинених державах уже давно застосували певні поділи, розмежувавши природничі та гуманітарні науки. Перші включають тільки інструментально–об’єктивні дослідження і відносяться до Sciences, а всі інші мають виразно суб’єктивний характер і формують велику групу Arts. Подібна глибока диференціація вплинула і на всю систему навчання і виховання, що включає у себе два великі сектори. Майбутні «природничники» доволі ґрунтовно вивчають основи математики, фізики й інших точних наук, а от друга частина не готується до кар’єри в цих секторах знань, тому майже не знайомиться з вказаними науками. На нашу думку, краще було б знайомити всю молоддь з основами Sciences & Arts, адже надмірну однобічність важко назвати ідеальним варіантом для сучасного інтелектуала. В українській сучасній школі ще зберігається певний рівень рівноваги між обома цими крилами знань, але тенденція запозичувати західні взірці може погіршити ситуацію до стану США і багатьох держав Західної і Південної Європи.